Олена Грищенко
к.е.н., доцент,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова,
Максим Тітов
слухач магістерської програми,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

КЛАСИФІКАЦІЯ, ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стабільність функціонування машинобудівної галузі та конкурентноспроможність машинобудівних підприємств значною мірою залежить від застосування ефективних інструментів управління, таких як облік контроль та аналіз. Їх реалізація потребує використання широкого масиву інформації, можливість формування якої з`являється за умови створення належного обліково-аналітичного забезпечення. Функціонування суб'єктів господарювання машинобудівної галузі вирізняється інтенсивною експлуатацією основних засобів, у результаті чого виникають значні витрати на відновлення та поліпшення, підтримання у робочому стані, таких об'єктів.

З метою забезпечення сучасних потреб системи менеджменту суб'єктів господарювання машинобудівної галузі, та формування надійних інформаційних потоків необхідно забезпечити: своєчасність та достовірність інформації; належну аналітичну обробку даних про факти здійснення окремих операцій щодо переміщення, безпосереднього використання, технічного обслуговування, поліпшення експлуатації та відновлення(ремонту) основних засобів.

Вагомий внесок у дослідження організаційних і методичних положень обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів підприємств здійснили такі вітчизняні вчені: М. І. Бондар, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Г. М. Давидов, Й. Я. Даньків, В. В. Євдокимов, А. Г. Загородній, З. В. Задорожний, М. М. Зюкова, О. О. Ізмайлова, В. П. Карєв, А. О. Касич, Г. І. Кіндрацька, Л. М. Кіндрацька, Г. Г. Кірейцев, Я. Д. Крупка, Ю. А. Кузьмінський, І. Д. Лазаришина, Н. М. Лисенко, Б. М. Литвин, Л. Г. Ловінська, Н. М. Малюга, Є. В. Мних, О. А. Петрик, Н. І. Пилипів, М. С. Пушкар, С. В. Свірко, В. В. Сопко, М. Г. Чумаченко та інші, а також зарубіжні науковці: С. Б. Барнгольц, Л. А. Бернстайн, М. І. Баканов, Н. Р. Вейцман, Г. А. Велш, В. В. Ковальов, Р. Н. Нідлз, Ж. Рішар, Я. В. Соколов, Г. Харман, Р. Н. Холт, Дж. К. Ван Хорн, А. Д. Шеремет, Д. Г. Шорт.

Не применшуючи цінності існуючих досліджень, визнаємо, що окремі аспекти теорії, методики та організації обліку й аналізу процесу експлуатації основних засобів є недостатньо розробленими і потребують подальших досліджень, з огляду на організаційно-технологічні особливості суб'єктів господарювання машинобудівної галузі.

Науково-практична зацікавленість зумовлена потребою формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів для поліпшення використання окремих об'єктів, зниження витратності їх утримання, оптимізації податкових розрахунків використання основних засобів у процесі прийняття управлінських рішень.

З метою забезпечення успішної реалізації такої системи доцільно застосовувати забезпечувальні заходи, серед яких - вдосконалення існуючої досить обширної законодавчо-нормативної бази, що характеризується значною кількістю нормативно-правових актів різної юридичної сили, наповненої документами, як загального використання, так і специфічних - для машинобудівної галузі. Така їх кількість спричиняє збільшення ризику виникнення суперечностей між нормативними документами. Прикладом чому може стати існуюча неузгодженість навіть при застосуванні базових категорій.

З позиції важливості ролі основних засобів для забезпечення успішної діяльності та їх значної номенклатури на машинобудівних підприємствах, законодавчо-нормативні акти різного рівня регламентаціїї багато уваги приділяють класифікації основних засобів. Хоча особливості діяльності машинобудівних підприємств, та відсутність єдиного підходу, спричиняє необхідність дослідження проблем класифікації основних засобів з метою обґрунтованого відображення в системі обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів. Відображення процесу експлуатації основних засобів у системі обліково-аналітичного забезпечення потребує побудови такої класифікації, яка б розкривала змістові характеристики окремих об'єктів відповідно до вимог управління діяльністю суб'єктів господарювання машинобудівної галузі, спираючись на вимоги нормативно-правових актів

щодо цього питання.

«Правильна однозначна класифікація основних засобів є необхідною умовою достовірного їх відображення в обліку, контролю та є основою для нарахування амортизації. Крім того, вона забезпечує також аналіз структури основних засобів і дозволяє оцінювати рівень їх використання в розрізах, що відповідають потребам керівництва підприємства», так вважає С. М. Кафка [1, с. 87]. При цьому під класифікацією розуміють систему супідрядних понять у певній галузі знань, розподіл тих чи інших об'єктів за класами (відділами, розрядами) залежно від їхніх загальних ознак [2, с. 508].

Побудована, відповідно до облікової політики окремого підприємства, класифікація основних засобів для цілей їх обліку й аналізу в процесі експлуатації, стане визначальною для відображення зазначених активів у системі обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання машинобудівної галузі.

Наразі, згідно із загальноприйнятою класифікацією основних засобів за галузевою ознакою - основні засоби у сфері промисловості (до якої і відноситься машинобудування), виділено в окрему групу поряд з такими, як: основні засоби у сфері будівництва, сільського господарства, транспорту, зв'язку, медицини тощо. Це зумовлено галузевими особливостями діяльності підприємств, які впливають на процес експлуатації основних засобів.

Для відображення в системі обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів їх класифікують на дев'ять груп відповідно до П(С)БО 7 і Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів, на десять груп у Плані рахунків бухгалтерського обліку та шіснадцять груп за ПКУ. Така класифікація, на думку М. М. Матієшин [3] є дуже узагальненою і не може сприяти раціональній побудові бухгалтерського обліку процесу експлуатації основних засобів, а отже, не може забезпечити управлінський персонал якісною і своєчасною обліково-аналітичною інформацією для прийняття рішень.

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів[4], передбачають можливість керівництву підприємства на власний розсуд розширювати класифікацію, поділяючи у групах (підгрупах) основні засоби на власні, орендовані і такі, що перебувають в експлуатації, запасі, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудові, частковій ліквідації тощо. При побудові системи обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів основою є формування класифікації основних засобів. Бухгалтерська служба суб'єкта господарювання машинобудівної галузі має розробити класифікацію в процесі експлуатації основних засобів і закріпити у наказі про облікову політику.

З огляду на значний ступінь зносу основних засобів машинобудівної галузі діяльності, серед ознак класифікації доцільно виокремити ступінь зносу. Так, на практиці машинобудівні підприємства часто експлуатують повністю зношені та відамортизовані основні засоби, без відображення в системі обліково-аналітичного забезпечення. Таким чином, поділ основних засобів на ті, що повністю відамортизовано, і на ті, на які в даний момент діяльності здійснюється нарахування амортизації сприятиме формуванню управлінських рішенн, спрямованих на відтворення основних засобів.

Для формування більш дієвої системи обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів суб'єктів господарювання машинобудівної галузі доцільно було б виокремити ступінь зносу, що забезпечуватиме, єфективні управлінські рішення щодо забезпечення постійної «працездатності» основних засобів, на які нараховується амортизація, вдосконалення методики та організації обліку, контролю та аналізу досліджуваного об'єкта.

Список використаних джерел

1. Кафка С. М. Основні засоби: класифікація для цілей обліку. Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2013. № 1 (63). С. 87-92.

2. Большой бухгалтерський словарь / под. ред. А. Н. Азрилияна. М.: Институт новой экономики, 1999. 574 с.

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів від 30 вересня 2003 р. № 561. URL: http://www.minfin.gov.ua.

4. Матієшин М. М. Проблеми формування обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємств. Обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності : монографія. Івано-Франківськ : Вид.-во Друкарня Фоліант, 2014. С. 19-25.

5. Козак В.Ю. Особливості обліку основних засобів URL: http://www.rusnauka.com/32_PVMN_2011/Economics/7_97999.doc.htm.